

Sobre l'avaluació del personal docent i investigador de les universitats catalanes

«Avui compta molt més tenir un parell de publicacions en alguna de les revistes catalogades com a 'A' que qualsevol altra cosa» | Cal obrir un debat públic sobre com s'avalua la carrera acadèmica | Tres preguntes per encetar-lo

Publicar en un 'journal' de gran impacte és la principal preocupació de multitud de doctorands. | UAB

Benvolgudes autoritats acadèmiques,

Actualment, un professor associat que porta vint anys com a docent en una universitat catalana pot no estar en disposició d'aconseguir l'avaluació mínima per ser acreditat com a 'professor lector', la primera de les categories professionals docents amb la que s'obre la carrera universitària. Com és possible? Tot sabem la resposta. **Avui compta molt més tenir un parell de publicacions en alguna de les revistes catalogades com a 'A' que qualsevol altra cosa.** De fet, les altres coses compten molt poc a l'hora d'avaluar-te com a acadèmic: ser un bon docent, ser un bon divulgador, escriure llibres, publicar en revistes nacionals i internacionals que no siguin considerades 'A'; qualsevol d'aquestes coses, i totes elles juntes, té menys valor que publicar en una d'aquestes revistes 'A'. Concretament, per exemple, a l'informe AQU aplicable a la Ciència Política mentre que la publicació es pondera amb un 10, la trajectòria docent es fa amb un 2: una situació mitja en publicacions (de 3 sobre 5) equival a 30 punts (3*10); una trajectòria docent excel·lent (de 5 sobre 5) a 10 punts.

El sil·logisme és senzill. Sempre es diu que un bon docent és un bon investigador. **Un bon investigador és el que publica en revistes 'A'.** Conclusió 1: un bon docent és el que publica en revistes 'A'. Conclusió 2: un bon acadèmic és el que publica en revistes 'A'. La fal·làcia -crec- és evident, perquè parteix de dues premisses més que qüestionables.

Jo també crec que **la funció docent i la investigadora no estan contraposades.** I poden anar de la mà. Però sovint, en l'entorn d'escassetat de sous i mitjans poden entrar en tensió, fins i tot en

contradicció, i la decisió del professor -no sé si del bon acadèmic-, potser mogut per la seva vocació més profunda, és quasi obligada.

Quan, per exemple, un estudiant de màster et demana dirigir la tesina i el que et paguen per fer-ho (al menys a un professor associat) tot just serviria per dedicar-li un parell o tres d'hores, però li ofereixes una sessió de tutoria setmanal durant un trimestre perquè creus que aquesta és l'única manera digna d'ajudar-lo en les seves primeres passes en el món de la recerca, i això ho fas durant anys, **algú creu que no entra en contradicció amb les hores de dedicació investigadora?** O quan fas un curs per conèixer millor els trastorns d'aprenentatge (dislèxia, TDA, etc.) perquè tens alguns estudiants amb algun d'ells i vols conèixer-los millor, i penses com adaptar els exàmens per aquests pocs casos, **algú creu que no entra en contradicció amb les hores de dedicació investigadora?** O quan et demanen parlar en una conferència o col·laborar en el guió d'un programa de divulgació científica per a la televisió, sense sou, però amb la vocació de compartir amb la societat els coneixements que es generen a la universitat que paguem entre tots, **algú creu que no entra en contradicció amb les hores de dedicació investigadora?**

No entro en qüestions de conciliació laboral, sinó de desenvolupament estrictament acadèmic, pel que ens paguen. Crec que és difícil negar que ser un bon professor universitari, especialment en certes condicions, afecta a la dedicació investigadora. Ara bé, d'acord, es poden fer les dues coses. Només cal administrar bé el temps. Però, aleshores, **per què aquestes 'coses' que tothom valora de l'acadèmic, que tothom dona per descomptades -i, per tant, sovint sense retribució o ben reduïda (total, s'acostuma a dir: t'agrada fer-ho)-, no compten gens, o gairebé gens, a l'hora d'avaluar-te com a bon acadèmic?**

I, en aquest sentit, com pot ser que dedicar-s'hi amb entusiasme a aquestes activitats, potser fins i tot més que alguns companys o companyes amb publicacions 'A', pugui posar en risc la teva (minsa) posició i carrera acadèmiques?

És ben curiós que hom pugui estar, durant anys, ajudant a estudiants de màster i doctorat a elaborar les recerques que, en molts casos, es convertiran en articles que formaran part de les seves tesis doctorals, i és possible que gràcies a aquest ajut alguns d'ells acabin convertint-se en publicacions 'A', i que això sigui tan possible com que, després de tutoritzar-los, aquest professor, que la Universitat considera idoni per aquesta tasca, no estigui en disposició d'obtenir l'acreditació

que possiblement obtindrà el seu tutoritzat si aconsegueix les preuades publicacions 'A'. A mi, tot plegat, em fa pensar en algun error sistèmic. **Segur que estem aplicant un bon criteri per acreditar professors universitaris?**

Alguns companys em diuen que es tracta de "passar per l'aro" (sic): "Dedica't a aconseguir dues publicacions A, i ja està!" Però a mi m'agrada preguntar-me coses i preguntar-les en veu alta. Serà que tinc ànima d'acadèmic, tot i que no la pugui acreditar. **Per què la Universitat em paga?** Per què porta vint anys (mal) pagant-me? O jo no em mereixo fer el que faig (i ho faig subreptíciament, sense aconseguir els mínims que avalarien aquesta feina), o la forma d'avaluar aquesta feina (i que, en aquests moments passa per l'acreditació de l'AQU) no està ben calibrada.

És possible que, com en el meu cas, hi hagi molts que tenim el més alt compromís amb la Universitat però que **estem en terra de ningú**: sense possibilitats d'acreditar aquest compromís amb el món acadèmic, amb la recerca i els estudiants.

I, sí, dic també amb la recerca: **segur que només és recerca de qualitat la que es publica als journals qualificats com a 'A'?** (Per posar un exemple: en el meu cas -disculpeu- publicar, per primer cop sobre el dret a decidir, en la *Revue française de droit constitutionnel* -en francès- no compta com a recerca de qualitat 'A'.) Potser publicar en revistes del teu país, en una llengua minoritària, però que tots volem promoure, no és recerca? O potser és que ens hem acostumat a una metodologia, més aviat quantitativa, que ens resulta còmode per justificar unes ràtios, que seguim amb inèrcia, però que no és evident que serveixi pel que diu que serveix?

En aquest sentit, l'any 2012, durant l'Annual Meeting of The American Society for Cell Biology (ASCB) a San Francisco, CA, es va aprovar la *Declaració de San Francisco sobre l'Avaluació de la Investigació* (DORA, en anglès), que ja han signat més de 19.000 investigadors i institucions de 145 països, que posa en qüestió com s'avalua avui la ciència. Entre d'altres coses assenyala que: "El factor d'impacte, calculat per Thomson Reuters, es va crear originalment com una eina per ajudar els bibliotecaris a identificar revistes per comprar, no com una mesura de la qualitat científica de la investigació en un article".

Cites, factors d'impacte, referències bibliogràfiques, citar els molt citats (o a un mateix), publicar on tothom intenta publicar, etc. Si fos un mercat podríem parlar de "bombolla"? Els que ens dediquem a la ciència sabem que **aquesta metodologia no només pot ser perversa, sinó que pot fins i tot impedir la bona ciència**: qui s'arriscarà a no complir amb el que 's'espera', amb el que previsiblement puntuarà alt, si pot penalitzar en la seva carrera i les seves possibilitats de promoció? Per no parlar de qui fa negoci amb tot això: revistes de pagament, editorials, etc.

«L'exigència exogàmica produeix menys interès pel compromís local i, cal dir-ho, la docència i la implicació en la Universitat són necessàriament locals»

No és possible superar les pràctiques endogàmiques sense caure en la dictadura exogàmica de les grans revistes i editorials internacionals? L'esforç de les darreres dècades, sense matisos ni debats, potser ha implicat saltar d'un foc per caure en un altre. I no només se'n ressent la ciència, sinó tot el conjunt universitari perquè l'exigència exogàmica produeix menys interès pel compromís local i, cal dir-ho, la docència i la implicació en la Universitat són necessàriament locals.

Per cert, cal dir que **l'AQU és una de les poques institucions catalanes que ha signat la**

Declaració de San Francisco. No entenc res.

Finalment, unes darreres preguntes: ningú pot preguntar sobre les matèries de les que hom és especialista per avaluar-hi la seva competència (més enllà d'on publica)? Ningú pot avaluar la docència més enllà d'unes enquestes trimestrals als estudiants? Si la recerca es pot avaluar en *peer-review* no es podria fer el mateix amb les classes i cursos (materials penjats a l'Aula Global, etc.)?

Si la Universitat busca la reflexió de qualitat i l'excel·lència, caldria proposar-se **obrir un debat públic sobre com s'avalua la carrera acadèmica**. Podríem començar per tres preguntes:

Les universitats catalanes s'haurien de sumar a la Declaració de San Francisco sobre l'Avaluació de la Investigació (DORA)?

Les universitats catalanes consideren adequats els criteris actuals de l'AQU per avaluar els seus professors?

Les universitats catalanes podrien proposar nous criteris, promoure'ls i/o aplicar-los en l'avaluació del seu personal docent i investigador?

Aquest article va tenir continuïtat a:

[noticiadiariambautor]93/242[/noticiadiariambautor]

[noticiadiariambautor]93/258[/noticiadiariambautor]

D'altres articles de l'autor:

[noticiadiariambautor]93/206[/noticiadiariambautor]

[noticiadiariambautor]93/84[/noticiadiariambautor]

[noticiadiariambautor]93/39[/noticiadiariambautor]